

Проектът „Развитие на мрежата на Черноморски център за екологична информация и образование и повишаване капацитета на сдружението” се финансира в рамките на Програмата за подкрепа на НПО в България по Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство 2009-2014 г. www.ngogrants.bg

ЧЕРНО МОРЕ

Основни данни, проблеми и политики

Площ: 422 000 кв. км
Площ на водосборния басейн: над 2 млн. кв. км.
Максимална дълбочина: 2212 м
Средна дълбочина: 1300 м
Сезонни разлики в нивото: до 20 см
Обем: около 540 000 кв. км
Обем на сероводородната зона: 87%
Обем на кислородната зона: 13%
Височина на вълните: до 6 - 7 м
Дължина на вълните: до 90 - 100 м
Височина на приливи/отливи: 3 - 10 см
Соленост на водата на повърхността: 18 ‰
Соленост на водата близо до дъното: 22 ‰
Средни зимни температури на водата: 4°C
Средни летни температури на водата: 22 - 24°C
По-големи заливи: Каркинитски, Бургаски, Каламитски, Днепровски, Днестровски, Синопски, Самсунски.
По-големи реки, вливащи се в Черно море: Дунав, Днестър, Днепър, Дон, Кубан, Южен Буг, Риони, Къзълърмак, Камчия.

Еутрофикацията е основен екологичен проблем на Черно море. Тя се причинява от внасянето в морската вода на големи количества хранителни вещества, най-вече съединения на азота и фосфора, чиито източници са земеделието, битовите и промишлените отпадни води. Попаднали в морската вода тези биогенни елементи създават благоприятна среда за прекомерно развитие (“цъфтеж”) на планктона, чиято маса намалява притока на слънчева светлина и изчерпва разтворения във водата кислород в следствие на гниенето. Така в крайна сметка еутрофикацията води до масово измиране на риба и други дънни организми.

Особено значение през последните десетилетия придобиха въпросите и проблемите, свързани с твърдите отпадъци в морската среда т.н. *marine litter* или *marine debris*. Основни причини за бързото разрастване и задълбочаването на проблемите с твърдите отпадъци в морската среда и по крайбрежието са основно свързани с безпрецедентния антропогенен натиск върху крайбрежната зона и морската среда.

Проблемът с отпадъците в морската среда и по крайбрежието е част от по-широкия проблем на управлението на твърдите отпадъци. Тези проблеми са тясно свързани и с други аспекти на опазването на околната среда, като опазването на водите опазването на почвите, опазването на човешкото здраве, както и в цялост с прилагането на принципите на устойчивото развитие.

Политиката по въпросите на Черно море

Правителствата на шестте черноморски държави постигнаха общо съгласие за необходимостта от вземането на превантивни мерки при възникването на сериозни основания за безпокойство, че определена дейност може да увеличи риска от заплахата за здравето на хората, от нанасянето на щети на живите ресурси и морските екосистеми, от увреждането на обществените места за ползване или да възпрепятства друго законно използване на Черно море.

-Букурещката конвенция за опазване на Черно море от замърсяване е подписана през 1992 г. и ратифицирана от шестте черноморски държави. Освен общите постановки на споразумението тя включва и четири протокола: за контрола върху замърсяването на морето от източници, базирани на сушата, за депонирането на отпадъци в морето, за съвместните действия при аварийни ситуации и за опазване на биоразнообразието и ландшафта. От есента на 2000 г. започна да функционира Постоянният секретариат на Черноморската комисия в Истанбул, институцията, натоварена с наблюдението върху прилагането на Букурещката конвенция.

- Конференцията за ООН за околната среда в Рио де Жанейро от 1992 г. постави началото на дейности по въвеждането на принципа на устойчивото развитие, наречени Дневен ред 21. Всички страни от басейна на Черно море участват активно в този процес.

- През 1993 г., по молба на шестте правителства на черноморските държави, Глобалният екологичен фонд (ГЕФ) и Европейският съюз създадоха фонд от 9,3 млн. щ.д., който позволи разработването на Черноморската екологична програма. Програмата изготви и публикува систематичен научен анализ на причините за екологичните проблеми на Черно море, наречен Трансграничен диагностичен анализ, основа на регионалния стратегически план.

- През 1996 г. правителствата на шестте черноморски държави приеха Стратегически план за действие за възстановяване и опазване на Черно море. Денят на подписването на документа - 31 октомври, бе обявен за Международен ден на Черно море и се отбелязва редовно всяка година. Много от действията, предвидени в Стратегическия план, все още са само пожелание.

- През периода 2002 - 2007 г. беше реализиран дългосрочен проект "Контрол върху еутрофикацията, опасните вещества и свързаните с тях мерки за възстановяването на черноморската екосистема" (Проект за възстановяване на Черноморската екосистема), осъществяван от черноморските държави с подкрепата на Глобалния екологичен фонд (ГЕФ) и Програмата за развитие на ООН (ПРООН) в рамките на нова инициатива на ГЕФ - Стратегическо партньорство за страните от басейна на Дунав и Черно море.

"Дългосрочната цел на всички държави от басейна на Черно море е да предприемат мерки за намаляване нивата на биогенните елементи и други опасни вещества до такова ниво, което да позволи на черноморската екосистема да се възстанови до състояние, сходно с това, наблюдавано през 60-те години на ХХ век... Като междинна цел всички страни в Черноморския басейн трябва да предприемат

спешни мерки за контрол, за да се предотврати постъпване на азот и фосфор в Черно море, по-голямо от нивата, наблюдавани през 1997 г."

- След 2007 г. работата на Черноморската комисия се свързва и с прилагането на две рамкови директиви на ЕС - Рамкова директива за водите и Рамкова директива за морска стратегия, изискванията на които са задължителни за двете членки на ЕС - България и Румъния. Редица регионални проекти на ЕС подкрепят развитието на сътрудничеството, научния и институционален обмен в Черноморския регион.

*****

Този документ е създаден с финансовата подкрепа на Програмата за подкрепа на неправителствените организации в България по Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство. Цялата отговорност за съдържанието на документа се носи от Черноморски център за екологична информация и образование и при никакви обстоятелства не може да се приема, че този документ отразява официалното становище на Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство и Оператора на Програмата за подкрепа на неправителствените организации в България.